

Nr 70.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående understöd åt vaktmästaren vid svenska Sofiakyrkan i Paris M. J. A. Falkmans änka Louise Jenny Falkman; given Stockholms slott den 8 februari 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att till vaktmästaren vid svenska Sofiakyrkan i Paris M. J. A. Falkmans änka Louise Jenny Falkman må från och med den 1 oktober 1916 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten utgå ett årligt belopp i svenskt mynt motsvarande 500 francs, dock högst 360 kronor, under villkor att minst lika stort understöd under samma tid lämnas änkan Falkman av svenska Sofiaförsamlingen i Paris.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden: PETERSSON,
               SCHOTTE,
               PETRÉN,
               NILSON,
               LÖFGREN,
               friherre PALMSTIERNA,
               RYDÉN,
               UNDÉN,
               THORSSON.

Understöd åt
 vaktmästaren
 vid svenska
 Sofiakyrkan
 i Paris M. J.
 A. Falkmans
 änka Louise
 Jenny Falk-
 man.

Departementschefen, statsrådet Rydén anförde:

Framställning om beredande av ett årligt understöd åt vaktmästaren vid svenska Sofiakyrkan i Paris M. J. A. Falkmans änka Louise Jenny Falkman har gjorts av kyrkorådet i svenska Sofiaförsamlingen i Paris, som i en av Kungl. Maj:ts minister i Paris med eget yttrande av den 26 april 1917 till ministern för utrikes ärendena översänd skrivelse i fråga härom anført:

Född i Schweiz är änkan Falkman på grund av sitt den 9 oktober 1887 med vaktmästaren Falkman ingångna äktenskap svensk undersåte. Av fyra i äktenskapet födda barn har ende sonen vid värnpliktsålderns inträde frivilligt hemrest till Sverige och där gjort sin värnplikt. Familjen har alltså fullgjort sina skyldigheter såsom svensk. Men även här ute i Paris har familjen Falkman, särskilt naturligtvis mannen och hustrun, tjänat Sveriges intressen. Den 1 mars 1889 blev Falkman anställd som vaktmästare i svenska kyrkan i Paris och kvarstod som sådan till sin död den 28 septem-

ber 1916, sålunda i nära 28 år. Under denna långa tjänstetid har Falkman städse fullgjort sina skyldigheter på ett utmärkt sätt och tillika varit varmt intresserad av Paris-kyrkan, dess verksamhet och utveckling. Dock har Falkman icke varit kyrkvaktmästare i vanlig mening, utan hans verksamhet har varit långt rikare och mera omfattande, än den anspråkslösa titeln giver anledning förmoda. Allt sedan sin anställning i kyrkans tjänst har han i många fall varit här boende svenskars bistånd och hjälp. Särskilt gäller detta om ett stort antal av de hundratals hantverkare, som under årens lopp kommit till Paris för att under några år söka vidare utbilda sig. Dem har Falkman städse stått till tjänst med råd och dåd, och det har för dem varit av ovärderlig betydelse att, när det gällde finna arbete och bostad, i honom hava en hjälpare, som väl var förtrogen med såväl språket som folket och förhållandena i allmänhet i den för dem fullkomligt främmande och ofta farliga världsstaden.

Men utom sådant mera frivilligt arbete har vaktmästaren Falkman i fattigvården och i annan hjälpverksamhet deltagit på ett synnerligen effektivt sätt. Med sin ingående kännedom om Paris och härvarande stora och vitt spridda svenska koloni har han varit de sex svenska präster, som varit anställda i Paris sedan den nuvarande kyrkoverksamhetens upptagande, till oskattbar nytta. Icke endast när det gällde att uppsöka fattiga, sjuka och ensamma landsmän har han varit verksam, utan han har även i det direkta hjälpanDET ofta utgjort den arbetande och bispringande faktorn, och, ledd av sin erfarenhet, har han då städse handlat med outtröttlighet och stor försynthet. Vad vaktmästaren Falkman varit för landsmännen i Paris kan endast fullt uppskattas av dem, som utgjort eller fortfarande utgöra del av kolonien här. Visst är, att när han efter 28 års troget, outtröttligt och uppslitande arbete i koloniens tjänst vid 67 års ålder stupade på sin post, landsmännen här ute gjorde en stor förlust.

I sitt arbete i svenska församlingens och koloniens tjänst har Falkman under alla dessa år haft en outtröttlig och trogen medhjälpare i sin hustru, vilken förutom den ofta krävande portvaktssysslan även bestritt de ej sällan mycket påkostande göromål, som uppsikten över ett stort byggnadskomplex medför. Varmt intresserad av kyrkan och landsmännen, har hon skött sin befattning på ett mönstergillt sätt. Även hon har sålunda under 28 år tjänat Sveriges intressen.

På grund av Sofiakyrkans finansiella svårigheter hava vaktmästaren Falkman och hans hustru endast fått en ringa avlöning, så ringa, att det varit dem omöjligt att av den avlägga något för kommande dagar. Då nya krafter nu måste taga vid och änkan Falkman sålunda måste lämna kyrkan, står hon därför fullkomligt medellös. Med tanke på vad de båda trotjänarna varit för Sofiakyrkan och svenskarna i Paris, och då Sofiakyrkans finanser tyvärr omöjligt medgiva, att den nu efterlevande av dem får något årligt understöd, vågar kyrkorådet därför hemställa, huruvida av statsmedel åt änkan Falkman skulle kunna beredas ett understöd av 1,000 francs för år.

Kungl. Maj:ts minister i Paris har i förberörda yttrande anfört:

Fru Falkman har med sin numera avlidna make i nära 28 år tjänstgjort vid svenska Sofiakyrkan och därunder på ett synnerligen förtjänstfullt sätt fullgjort sina ofta mycket krävande göromål. Sofiakyrkans ekonomiska ställning tillåter icke, att ett årligt understöd utbetalas till fru Falkman, som nu vid sin makes frånfalle måste lämna kyrkans tjänst och därigenom står fullkomligt medellös. På dessa och övriga i skrivelsen anförda grunder får jag härmed på det varmaste förorda kyrkorådets anhållan.

Sedan handlingarna i ärendet genom utrikesdepartementet överlämnats

till ecklesiastikdepartementet, har ärkebiskopen, på grund av remiss, den 11 maj 1917 avgivit yttrande i ämnet och därvid anfört:

På grund av min mer än sjuåriga tjänstgöring vid svenska församlingen i Paris och mina sedan dess vidmakthållna förbindelser med församlingen och familjen Falkman får jag på det varmaste vitsorda riktigheten av vad kyrkorådet och Kungl. Maj:ts minister i ärendet anfört.

Med nit och duglighet har familjen Falkman skött sin ansträngande och svagt avlönade syssla vid kyrkan, förut vid Boulevard Ornano och nu vid det ganska vidlyftiga och krävande byggnadskomplexet, vari den nya, välbelägna kyrkan ingår. Huvudparten av detta tidtals mycket tidsödande och tunga arbete med eldning, renhållning, städning, omsorg om alla kommande och gående, tillsyn och hjälp åt fattiga eller hemlösa, som erhållit tillfällig bostad i församlingens lokaler, m. m. har ej sällan kommit på fru Falkmans lott, när hennes avlidne make togs i anspråk för församlingens räkning med andra sysslor i stor utsträckning och, sorgligt att vidgå, var för familjens nödtorftiga uppehälle nödsakad att skaffa sig extra inkomster, ehuru hans syssla i församlingens tjänst krävde mer arbete än det var för en person möjligt att åstadkomma och sålunda lade beslag på hustruns och i viss mån även på barnens tid och arbetskraft.

Ty ordet kyrkvaktmästare ger ringa eller ingen föreställning om det arbete, herr och fru Falkman utfört i svenska koloniens och resande svenskers tjänst. Deras tjänstvillighet har aldrig kunnat konsten att säga nej. Och de hava därigenom utträttat mer än de flesta kända, till enskildas och församlingens gagn. Gällde det att spåra upp en vilsekommen eller att med nödiga försiktighetsmått hemsända någon individ eller att taga reda på någon kinkig sak, var Falkman i farten i kapp med pastor och sparade varken tid eller krafter. Jag hör ännu hans: »Ja, pastor.» Och det stannade icke vid ord.

Nu står hans maka kvar som änka. Hon har varit en utmärkt hustru och moder och lika uppoffrande och plikttrogen i att vid sin makes sida och efter hans död arbeta i församlingens tjänst. Sina krafter har hon villigt ägnat åt detta värv. Nu är hon utsliten. Med all hennes omtanke och sparsamhet hava de knappa inkomsterna icke räckt till besparingar. Det synes vara en skyldig gård av rättvisa och tacksamhet, att hon nu erhåller den årliga understödssumma, som är på så goda grunder förordad. På sin ringa post har denna familj varit värdefulla trotjänare åt Sverige och svenskarna. Jag får därför på det varmaste understödja den gjorda ansökningen.

Vidare yttrar statskontoret i infortrat utlåtande den 19 maj 1917:

Då vaktmästaren vid svenska Sofiakyrkan i Paris M. J. A. Falkman icke varit anställd i statens tjänst, måste det såväl ur principiell synpunkt som med hänsyn till konsekvenserna anses betänkligt att av statsmedel bereda pension åt hans efterlämnade änka. Liksom avlöningen till kyrkvaktmästaren utgått av församlingens medel, är det också givetvis församlingens sak att sörja för hans efterlevande. Nu uppgives det, att församlingens medel ej förslå till bestridande av en sådan utgift; men därom föreligger ingen som helst utredning. A andra sidan kan det emellertid icke förnekas, att med hänsyn ej mindre till den gagnande verksamhet, som, enligt vad handlingarna giva vid handen, såväl Falkman som hans hustru under lång tid utövat inom den svenska kolonien i Paris, än även till den nödställda belägenhet, vari änkan befinner sig efter mannens död, starka billighetsskäl tala för beredande av något årligt under-

stöd åt henne; och skulle det visa sig, att församlingen själv ej mäktar ensam draga kostnaden, synes det böra tagas i övervägande, huruvida icke staten, som lämnar bidrag till underhållet av svenska kyrkan i Paris, också skäligen borde bidraga med exempelvis hälften eller omkring 300 kronor till kostnaderna för änkan Falkmans pensionering. Under nämnda förutsättning synes framställning till riksdagen böra göras därom, att detta belopp finge från allmänna indragningsstaten utgå till änkan Falkman, så länge hon förbliver änka, under villkor att från församlingen för samma ändamål anslås minst lika stort belopp.

På grund av remiss har därefter Kungl. Maj:ts minister i Paris med skrivelse den 27 november 1917 till utrikesdepartementet insänt utdrag av protokoll vid kyrkostämman med svenska Sofiaförsamlingen i Paris den 25 november 1917 jämte yttrande av kyrkorådet i församlingen. Av berörda protokollsutdrag framgår, att kyrkostämman beslutit att åt änkan Falkman, så länge hon förbliver änka, bevilja ett årligt understöd av 500 francs, under villkor att av statsmedel för samma ändamål utgår minst lika stort belopp.

I kyrkorådets omförmälda yttrande anföres:

Med anledning av statskontorets yttrande, att ingen som helst utredning föreläge, av vilken kunde framgå, att svenska Sofiaförsamlingens medel ej försloge till bestridande av den begärda pensionen till änkan Falkman, önskade kyrkorådet frambålla, dels att församlingen på grund av ekonomiska svårigheter sedan lång tid tillbaka åtnjöt statsunderstöd av 4,119 kronor för år, dels att den på grund av genom kriget iråkade ekonomiska bekymmer under åren 1915, 1916 och 1917 blivit beviljad kollekt i rikets santliga kyrkor.

Då svenska Sofiaförsamlingen sålunda trots sin ekonomiskt svaga ställning under i dess stämmoprotokoll angivet villkor beviljat ett årligt understöd av 500 francs åt änkan Falkman, hade det skett ej mindre för att visa, hur högt den uppskattade kyrkvaktmästaren Falkmans och hans hustrus förtjänster under deras långa tjänstetid, än även i hopp om att Kungl. Maj:t ville för samma ändamål bevilja ett lika stort belopp.

De uppgifter, kyrkorådet lämnat rörande församlingens ekonomiska ställning, hava vitsordats av Kungl. Maj:ts minister i Paris.

Efter det handlingarna från utrikesdepartementet överlämnats till ecklesiastikdepartementet, har statskontoret i ärendet ånyo avgivit infortrat, den 3 januari 1918 dagtecknat utlåtande, däruti anföres:

På grund av nu föreliggande utredning rörande svenska Sofiakyrkans i Paris ekonomiska ställning och då svenska församlingen i Paris numera beviljat ett årligt understöd av 500 francs åt kyrkvaktmästaren Falkmans änka, under villkor att av statsmedel anslås minst motsvarande belopp, får statskontoret hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att till änkan Falkman må under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten utgå ett årligt belopp, i svenskt mynt motsvarande 500 francs, att åtnjutas under villkor att motsva-

rande understöd fortfarande anvisas att av svenska församlingens i Paris medel utgå till änkan Falkman.

Enligt vad i ärendet inhämtats är änkan Falkman född den 8 maj 1857.

Departementschefen.

Givetvis kan man hysa principiella betänkligheter mot att tilldela änka efter en kyrkvaktmästare understöd av statsmedel. Emellertid synes mig den omständigheten, att svenska kyrkan i Paris tillhör svenska staten och åtnjuter årligt anslag av statsmedel, i detta fall kunna åberopas som stöd för lämnande av understöd, isynnerhet som av ifrågasatt anslag, 4,119 kronor, den huvudsakliga delen, eller 2,950 kronor, är avsedd till understöd för den kyrkliga verksamheten, under det att återstoden utgör avlösningsförbättring åt pastor. Då härtill kommer, att vaktmästaren Falkman och även hans hustru utövat en från alla håll vitsordad outtröttlig verksamhet till hjälp för fattiga landsmän i Paris samt svenska församlingen därstädes på grund av sin tryckta ekonomiska belägenhet torde kunna anses ur stånd att ensam lämna änkan Falkman det understöd, varav hon är i behov och varav hon får anses hava gjort sig väl förtjänt, finner jag mig kunna förorda, att svenska staten träder hjälpande emellan.

Vad angår storleken av statens bidrag torde detsamma lämpligen kunna sättas till det av församlingen ifrågasatta beloppet, 500 francs, dock att bidraget ej må överskrida ett efter normal växelkurs beräknat belopp av 360 kronor. Vidare torde ifrågasatt bidrag böra utgå endast under villkor att minst lika stort understöd lämnas änkan Falkman av svenska Sofiaförsamlingen i Paris. Tidpunkten, från vilken understöd av statsmedel bör utgå, vill jag föreslå till ingången av månaden näst efter mannens död eller således till den 1 oktober 1916.

Jag hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:ts behagade föreslå riksdagen medgiva,

att till vaktmästaren vid svenska Sofiakyrkan i Paris M. J. A. Falkmans änka Louise Jenny Falkman må från och med den 1 oktober 1916 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten utgå ett årligt belopp i svenskt mynt motsvarande 500 francs, dock högst 360 kronor, under villkor att minst lika stort understöd under samma tid lämnas änkan Falkman av svenska Sofiaförsamlingen i Paris.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. Wilh. Hagman.
